

Dża-Dża i inni...

Wersja ekonomiczna do druku.



Załączniki do scenariusza zajęć
„Dża-Dża i inni”



Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

wiepodległa

Opracowanie:

KONCEPT
Kultura



Materiał edukacyjny uzupełnia pokazy filmu VR „Dża-Dża”.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Zdobywcy trzech czołowych miejsc w plebiscycie „Przeglądu Sportowego” na najlepszego i najpopularniejszego sportowca Polski (1926–1938):

1926

1. Wacław Kuchar (piłka nożna, lekkoatletyka i inne)
2. Halina Konopacka (lekkoatletyka)
3. Antoni Cejzik (lekkoatletyka)

1927

1. Halina Konopacka (lekkoatletyka)
2. Karol Rómmel (jeździectwo)
3. Stefan Kostrzewski (lekkoatletyka)

1928

1. Halina Konopacka (lekkoatletyka)
2. Bronisław Czech (narciarstwo)
3. Feliks Więcek (kolarstwo)

1929

1. Stanisław Petkiewicz (lekkoatletyka)
2. Bronisław Czech (narciarstwo)
3. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)

1930

1. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)
2. Kazimierz Bocheński (pływanie)
3. Janusz Kusociński (lekkoatletyka)

1931

1. Janusz Kusociński (lekkoatletyka)
2. Ignacy Tłoczyński (tenis)
3. Jadwiga Jędrzejowska (tenis)

1932

1. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)
2. Janusz Kusociński (lekkoatletyka)
3. Jadwiga Wajsówna (lekkoatletyka)

1933

1. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)
2. Jadwiga Wajsówna (lekkoatletyka)
3. Roger Verey (wioślarstwo)

1934

1. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)
2. Jadwiga Wajsówna (lekkoatletyka)
3. Janusz Kusociński (lekkoatletyka)

1935

1. Roger Verey (wioślarstwo)
2. Kazimierz Kucharski (lekkoatletyka)
3. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)

1936

1. Jadwiga Jędrzejowska (tenis)
2. Józef Noji (lekkoatletyka)
3. Henryk Chmielewski (boks)

1937

1. Jadwiga Jędrzejowska (tenis)
2. Henryk Chmielewski (boks)
3. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)

1938

1. Stanisław Marusarz (narciarstwo)
2. Antoni Kolczyński (boks)
3. Stanisława Walasiewiczówna (lekkoatletyka)

ZAŁĄCZNIK NR 2

Karty sportowców znajdujące się w Załączniku „Gospoda pod Kogutem”:

- Jadwiga Jędrzejowska
- Maria Kwaśniewska
- Janusz Kusociński
- Ignacy Tłoczyński

Karty sportowców poniżej:

- Halina Konopacka
- Stanisława Walasiewiczowa

HALINA KONOPACKA



Polska lekkoatletka, dyskobolka, pierwsza polska złota medalistka olimpijska.

Urodziła się 26 lutego 1900 r. w Rawie Mazowieckiej.

POCZĄTKI

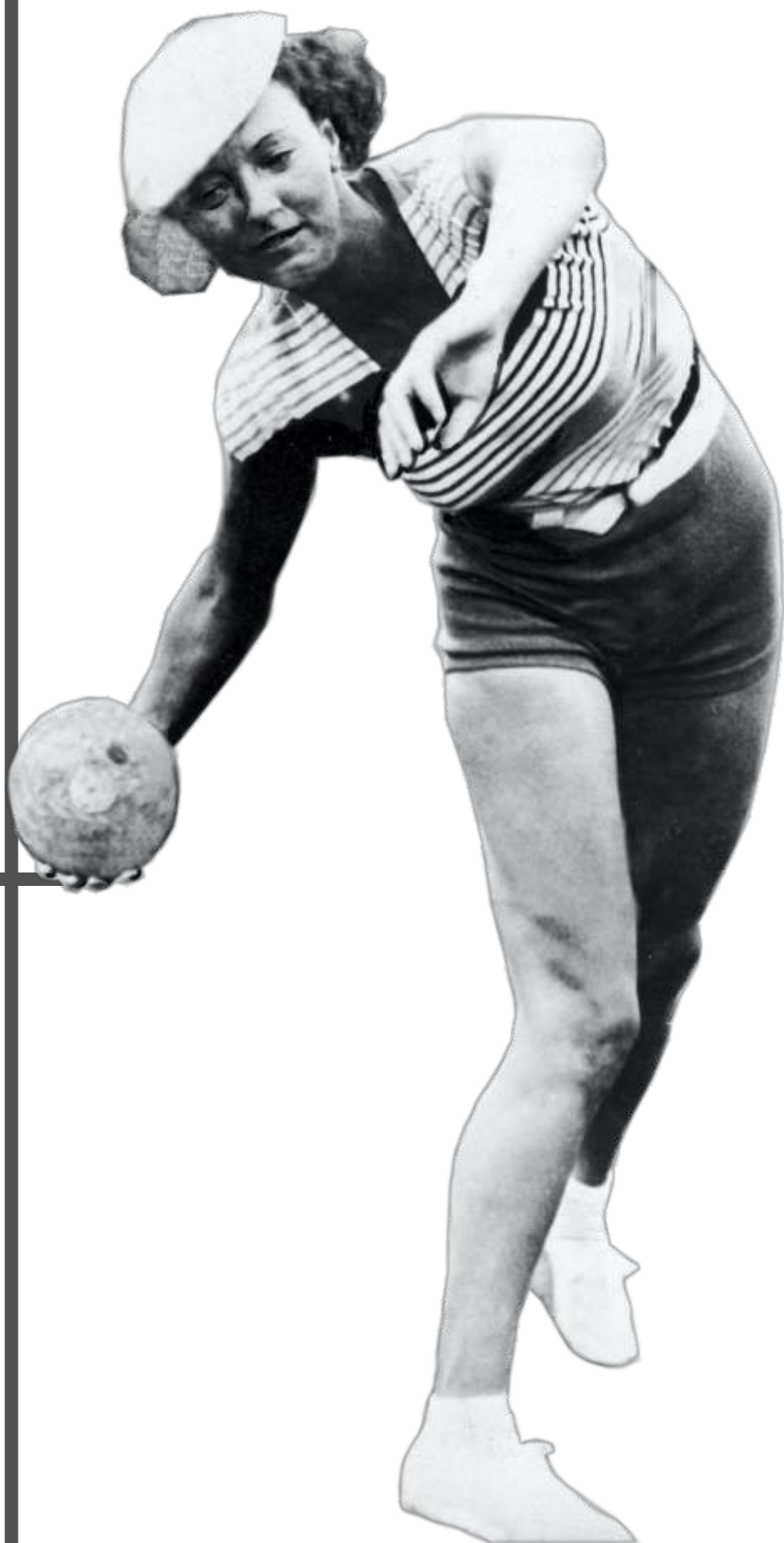
Mieszkała wraz z rodziną w Warszawie i tu trenowała. Rodzina pasjonowała się sportem, głównie tenisem. Brat Tadeusz, późniejszy piłkarz i lekkoatleta, był instruktorem Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego.

Miała świetne warunki fizyczne do uprawiania sportu (181 cm wzrostu przy przeciętnym wzroście kobiet w tamtym czasie – 160 cm). Na dobre sportem zajęła się dopiero na Uniwersytecie Warszawskim. Najpierw jej największą pasją było narciarstwo. Okazało się, że najlepsze osiągnięcia ma w rzucie dyskiem. Sama zmodyfikowała technikę rzutu zwaną fińską.

Uprawiała też wiele innych sportów: rzut oszczepem, pchnięcie kulą, skok wzwyż i skok w dal. O jej wszechstronności świadczy 27 tytułów mistrzyni Polski, zdobytych w kilku konkurencjach. Również znakomicie grała w piłkę ręczną, jeździła konno, pasjonowała się automobilizmem. Jako jedna z pierwszych kobiet w Polsce miała prawo jazdy.

Startowała nawet swoim kabrioletem w rajdach samochodowych. Grała na fortepianie, gitarze, znała obce języki, pisała wiersze, malowała i haftowała.





SUKCESY

Pierwszy znaczący sukces osiągnęła w 1926 roku, pobijając rekord świata w rzucie dyskiem i wygrywając złoty medal na II Igrzyskach Kobiet w Göteborgu.

Na Olimpiadzie w Amsterdamie, 31 lipca 1928 roku ustanowiła rekord olimpijski i światowy w rzucie dyskiem: 39,62 m i zdobyła pierwszy złoty medal dla Polaków. Kolejna zawodniczka była o 2,5 metra gorsza. Przy okazji wygrała nieformalny konkurs na Miss Igrzysk.

Po powrocie do Polski wystąpiła na żywo w radiu, co wzbudziło ogromny entuzjazm słuchaczy:

„31 lipca, w dzień rzutu dyskiem po dżdżystym, chłodnym poranku, nieśmiałe słońce holenderskie przedarło się przez mgły, rozzłociło zielony dywan trawnika, rozedrgało wszystkie barwy flag, sterczących wysoko, wokoło betonowego stadionu.

(...) Ja, jako ostatnia biorę dysk i mam jedno życzenie: posłać go tam, gdzie bieli się ostatnia wapnem naznaczona granica 40 metrów. Dysk jest posłuszny.”



Po powrocie do kraju została bohaterką. Witkacy namalował jej portret, Józef Piłsudski zaprosił do Belwederu.

Wkrótce wyszła za mąż za ministra i posła Ignacego Matuszewskiego. Stała się osobą publiczną i wpływową.

Do końca swojej kariery nie została pokonana w rzucie dyskiem w żadnych zawodach. W 1931 roku wycofała się z czynnego życia sportowego.

„By w sporcie osiągnąć sukcesy, trzeba go uprawiać *con amore*. Sportu bez entuzjazmu nie rozumiem. Z potrzeby na chłodno można uprawiać gimnastykę zdrowotną – w sporcie konieczny jest zapał. Uprawiać sportu od niechcenia nie można. Znudzona twarz zawodnika na treningu – to dowód, że trenować nie umie.”

Po zakończeniu kariery została działaczką i dziennikarką. Prowadziła kobiecy magazyn „Start”, w którym znaleźć można było porady na temat zdrowego stylu życia, informacje o modzie, przepisy kulinarne, teksty poetyckie i prozatorskie.



PO 1939 ROKU

Kiedy wybuchła wojna Ignacy Matuszewski, mąż Konopackiej, dostał zadanie wywiezienia 80 ton złota z Banku Polskiego za granicę. Transport autobusami jedzie z Warszawy na Wołyń, potem do Rumunii, do portu Konstancja i przez Morze Czarne do Francji. Legenda mówi, że jeden z autobusów przewożących złoto prowadziła Konopacka. Na pewno wiemy, że jechała w konwoju z mężem.

„My, kobiety, dźwigałyśmy te skrzynki, które były dość ciężkie – ażeby jak najprędzej znaleźć się na morzu. Statek ten szedł zygzakiem, dlatego że Morze Czarne było naładowane niemieckimi podwodnymi statkami. Ale znów szczęście nam sprzyjało i w zupełnej ciszy, bez ognia, bez zapalki, bez papierosa – płynęliśmy do Konstantynopola.”

Aresztowani na granicy hiszpańskiej, państwo Matuszewscy, po wstawieniu się Ignacego Paderewskiego u prezydenta USA, wyjechali do Ameryki.

W 1946 roku umarł Ignacy Matuszewski. Halina Konopacka prowadziła w USA szkołę narciarską i zakład krawiecki. Trzy razy odwiedziła Polskę. Pośmiertnie otrzymała Order Orła Białego w 2018 roku.

STANISŁAWA WALASIEWICZÓWNA



Polska lekkoatletka startująca w biegach sprinterskich i skoku w dal. Urodziła się 3 kwietnia 1911 roku w Wierzchowni.

POCZĄTKI

Urodziła się w Polsce, ale jej rodzina wyemigrowała do USA, gdy dziewczynka miała 17 miesięcy. Rodzina osiadła w Cleveland. Już jako nastolatka wykazywała uzdolnienia w biegach i startowała w zawodach lekkoatletycznych dla juniorów. W 1928 roku chciała wystąpić w Olimpiadzie w Amsterdamie, jako reprezentantka USA, ale okazało się, że nie może bez amerykańskiego obywatelstwa i ukończonych 21 lat.

Wygrana Haliny Konopackiej natchnęła ją, żeby trenować w polskim klubie „Sokół” i występować jako reprezentantka Polski.

W 1929 roku po raz pierwszy odwiedziła Polskę. Zwyciężyła w biegu sprinterskim i skoku w dal podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

Zaprzyjaźniła się podczas tego pobytu z Jadwigą Wajsówną, inną lekkoatletką, która mówiła potem o tym spotkaniu tak:

„Byłam zaskoczona jej dobrą polszczyzną. Opuściła swoją rodzinną wieś Wierzchowna pod Rypinem, emigrując do „hameryki” w wieku trzech lat. Wypytywałam ją jak się stało, że po takim długim pobycie w innym kraju mówi dobrze po polsku. „Jestem Polką, wychowałam się w polskim domu. W Ameryce z siostrą Klarą zawsze rozmawiamy po polsku”.

Własiewiczówna spędziła cały rok w Polsce i w kolejnych zawodach występowała jako polska zawodniczka.





SUKCESY

Przed igrzyskami w 1932 roku, które miały się odbyć w Los Angeles, amerykańska federacja lekkoatletyczna, licząc na jej niemal pewny medal, zaproponowała jej obywatelstwo. Odmówiła jego przyjęcia przez co była szykanowana, m.in. straciła pracę. Bez pracy, niestety nie mogła wystąpić na olimpiadzie. Amatorzy musieli udowodnić, że utrzymują się z czegoś innego niż sport. Dostała na szczęście pracę w polskim konsulacie w Nowym Yorku, co pomogło też przetrwać jej rodzinie czasy Wielkiego Kryzysu.

Na igrzyskach w Los Angeles wygrała złoty medal dla Polski, mimo że ruszyła spóźniona na starcie. Okazała się najszybszą biegaczką na 100 m, wyrównała rekord świata z czasem 11,9 s i zdobyła złoty medal olimpijski.

Tak to wspominała: „Zawsze czułam się Polką, gorąco pragnęłam, aby dla mnie i moich bliskich rodaków, którzy wyemigrowali do Ameryki, zagrano w Los Angeles Mazurek Dąbrowskiego i wciągnięto na maszt polską flagę. Dla nas, dla Polonii amerykańskiej, była to sprawa honoru i wynagrodzenia za wiele trudnych chwil, jakie niejednokrotnie przeżywaliśmy na obczyźnie”.



Niestety, na tych igrzyskach nie powiodło jej się w rzucie dyskiem. Zajęła 6 miejsce. Inne dyscypliny, w których mogłaby zdobyć medal – bieg na 200 m i skok w dal, nie były wtedy organizowane dla kobiet.

W 1932 roku podjęła studia w Warszawie. Brała udział w wielu zawodach, bijąc kolejne rekordy. Jej wynik w biegu na 200 m przetrwał w Polsce prawie 30 lat!

W czasie swojej kariery 14 razy poprawiała rekordy świata. W latach 1933–1946 była 24-krotną mistrzynią Polski na 60 m, 100 m, 200 m, 80 m przez płotki, skoku w dal, skoku w dal z miejsca, rzucie oszczepem, trójboju, pięcioboju oraz 54-krotną rekordzistką Polski.

Była bardzo popularna wśród kibiców i kolegów, bardzo koleżeńska. Przeciwwstawiała się nagonce na innych zawodników żydowskiego pochodzenia, np. biegaczkę Marylę Freidar.

Na Igrzyskach w Berlinie zdobyła tylko jeden srebrny medal. Mimo że była kontuzjowana, przyjęto to bardzo krytycznie i wzbudziło dużo emocji negatywnych. Redaktorzy w „Kurierze Porannym” domagali się nawet testu płci zwyciężczyni, Helen Stephens. Pod wpływem nacisków prasy zrobiono takie badania, ale zwyciężczyni okazała się być kobietą.

PO 1939 ROKU

W czasie II wojny straciła kontakt z krajem. Wielokrotnie wygrywała amerykańskie mistrzostwa, mimo że nadal nie była oficjalnie obywatelką tego kraju. W barwach Polski wystąpiła jeszcze podczas mistrzostw Europy w Oslo (1946), jednak już bez sukcesów. Dopiero w 1947 roku uzyskała obywatelstwo amerykańskie, biorąc ślub z Harrym Neila Olsonem.

Karierę skończyła w wieku 43 lat. Po wojnie odwiedzała często Polskę, ale nie wróciła na stałe. Była trenerką w USA, działaczką polonijną, współpracownicą PKOl, pracowała jako barmanka.

W wieku 69 lat została śmiertelnie postrzelona przed sklepem w Cleveland przy okazji napadu rabunkowego. Po śmierci okazało się, że była osobą interplciową. Jednak oficjalnie nie anulowano jej medali i rekordów, dopisano tylko przy jej osiągnięciach „status płci nieokreślony”.



ZAŁĄCZNIK NR 3

Karty do głosowania w plebiscycie, projektowane na wzór tych z „Przeglądu Sportowego” z 1938 roku.

**XII-ty plebiscyt
Przeglądu Sportowego**

Głosuję na listę:

**3 najlepszych
sportowców**

1 3

2 2

3 1

Imię i nazwisko:

Dokładny adres:

**XII-ty plebiscyt
Przeglądu Sportowego**

Głosuję na listę:

**3 najlepszych
sportowców**

1 3

2 2

3 1

Imię i nazwisko:

Dokładny adres:



**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

niepodległa

Opracowanie:

KONCEPT
Kultura

Monika Rejtner
Anna Osiadacz
Anna Piątkowska
Zygmunt Fit

Film „Dża-Dża” sfinansowano ze środków Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Projekt finansowany ze środków budżetu Państwa
w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości
oraz odbudowy polskiej państwowości.